

ית"ש שנתן לנו שכל הזה איך לנער כל רשעי ארץ, ובזמן שבהמ"ק היה קיים היו מקריבים שבעים פרים להכניעם, ועכשיו שחרב בהמ"ק אנו קורין בתורה מצוותן ונשלמה פרים שפתינו.

קיום מצוות ד' מינים - במינים אלו דייקא

ולקחתם לכם ביום הראשון (אמור כג, מ). כתב במדרש (ויקרא רבה פ"ל ב): א"ר אבין משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנו ידעין מאן הוא נוצח אלא מאן דנסב באין (-כידון) בידיה אנו ידעין שהוא נצחויא, כך ישראל ואומות העולם באין - ומקטרגים לפני הקב"ה בר"ה ולית אנו ידעין מאן נצח, אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל אינון נצחויא - לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון.

בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר יא (אות חיים) א-ב) מבאר, דמהראוי להתבונן דהנה במשל שהביאו, הרי האיש שיצא בסימן ואות חיים מלפני המלך על כרחך הכל מכירים שזה חותם המלך ונלקח מבית המלך, מה שאין כן בנמשל - היינו מצות ד' מינים הללו - מהו הסימן בהם שהם באים מבית המלך דייקא?

ומבאר: ונראה עפ"י אשר חכמים הגידו ואבותינו סיפרו לנו על פי קבלתם הלא הוא בספרי המקובלים הראשונים אשר ארבעה מינים הללו אין שר שולט עליהם רק הם מתגדלים בהשגחתו ית"ש בלי אמצעי, ממילא סימנא מלתא ניתן לאות חיים לישראל עם קרובו שהם ג"כ אינם תחת ממשלת השרים, וכתוב בהם (ואתחנן ד, ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

ב. יש להסמיק לזה דבר פלא שמוזכר בספה"ק תולדות אהרן להרה"ק רבי אהרן מוויז'ניץ בשם רבו הרה"ק מארדיטשוב זי"ע, וזל"ק (סוכות בד"ה ונבאר) דהנה שמעתי מאדמו"ר הגאון החסיד המפורסם ז"ל שאע"פ שביום כפור מוחלו לאדם כל עונותיו אעפ"כ נשאר כתם, ועיקר הוא להעלות כל הדברים בחג הסוכות שיעשה מכל הדברים זכויות ויטהר מכל הכתמים. ואמר שעיקר תיקון הזה הוא ע"י פרים שאומרים במוסף חג הסוכות, אבל זה הוא סוד כמזכיר עיי"ש עוד.

ג. וכן בספה"ק 'מגלה עמוקות' (האזינו לב, ג) מביא רמז לדבר מהכתוב (תהלים קטז, ג) 'כוס ישועות אשא' - היינו ניסוך המים, 'ובשם ה' - היינו הד' מינים שהם בשם ה' בלי אמצעי - 'אקרא' את ההלל.

ויש לציין לזה, לדברי הבית יוסף אשר הארבעה מינים מרומזים לשם הוי"ה ב"ה, וזל"ק (סי' תרנ"א בד"ה אם) ה"ה מנחם מרקנ"ט כתב בפרשת אמור (כג, מ) צריך לסמוך האתרוג עם שאר המינים שלא להפרידה מן הבנין וסוד זה נגלה

העבודה בימים בין יו"כ פ לסוכות וסוכות

ארבעה ימים בין יו"כ פ לסוכות.

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע מבאר אודות עבודת הימים אלו, ואלו דבריו הק': (מנחם ציון"ה האזינו בתו"ד) הנה אחרי עבור יום הכפורים בד' ימים הללו אדם מתעשת ונותן על לב, איך שהיו פתוחין לפניו כל שערי תשובה והוא נתעצל וקיצר הרבה בעבודת הבורא - ואין אנו עסוקין במקצת ההמון שששים ושמחים בעבור הזמנים הללו שאינם צריכין להתענות עוד ולא להשכים לסליחות, שהגוף רוצה לנוח מעבודות האלה ולחשוב אחר פרנסת ביתם לבנות לו בית דירה ועליות מרווחים, והם נקראין כסילים - שעיקר התכלית באמת לעסוק בעבודת הבורא בתורה ותשובה ומעשים טובים, ובפרט בימים הללו ששערי תשובה נפתחין אפילו ליחיד, וכל אדם מישראל יוכל להגיע למדריגת יהושע בן נון, וגלל כן כאשר נותנין אל לבם להעצב איך שכלו הזמן הנכבד הזה בלא דבר ובלי מה, יצר להם מאוד על התעצלותם עד הנה, לזאת הם מתחילין מחדש לעשות תשובה בכל לבם ונפשם ביד חזקה, ומצרפין ד' ימים הללו להראשונים ונעשים י"ד, ונקראין יד החזקה שעושים תשובה ביד חזקה, ועל כן מיד אח"כ בימי החג אנו נוטלים ארבעה מינים, שהם כמו מכבדות לכבד ולטאטא בהם כל רשעי ארץ, שאנחנו בני ישראל עומדים עלינו מקטריגים הרבה בכל דור ודור משבעים אומות, וכו' וכמו כן כל אדם מישראל כשעובר עבירה הוא בורא לעצמו שבעים אומות המצירים לו והמעיקים לו וכו'.

ודבר זה הוא אמת ויציב גמור כמו שהייתי רואה אותו למראה עינים, שכל ישראל בורא לעצמו שבעים אומות וצריך להכניעם, ועל כן אנו נוטלין הארבעה מינים הללו ונלחמים בהם עם כל המקטריגים והמעיקים, שד' מינים האלו הם הכלי זיין שלנו, ובהם מוליך ומביא מעלה ומוריד (סוכה לז:), שכל מקום שיש שם מקטרג ומסטיין על ישראל כלם יפלו תחת רגלינו ולא יוכלו קום, ועל כן אנו שמחים בחג הזה בד' מינים הללו, ומקלסים להבורא

א. יש לציין שהספה"ק 'מנחם ציון' נכתב ע"י תלמידו הגדול הגה"ה ק המראה יחזקאל זי"ע, שמשך תקופה ארוכה שהיה בצל קדשו, ורשם למשמרת את כל דברי התורה ששמע מרבו הק', ומהם הופיע אח"כ הספר.

ע"פ רעיון זה מבאר **הבני יששכר** (מאמר י - צלא דמהימנותא כד) דכתב **האריז"ל** (פע"ח ש' חג הסוכות פ"ג) דבערב סוכות יש להרבות בצדקה וכו', ומסמך לזה דברי **החיד"א זללה"ה** (בספרו כסא דוד (דרוש ז')) שמביא מחז"ל, שכשיצאו ישראל ממצרים כרתו ברית לעשות חסד זה עם זה ע"כ (ע"י תדבא"ר פכ"ד), והוא לפלא, ופירש הרב הנ"ל בשם הרב מהר"א מיוחס זללה"ה ע"פ מאמר במדרש רות (רבה פ"ה ד') אמר ר' אבין בא וראה כמה כחן של צדיקים וכמה גדולה כחה של צדקה וכמה גדול כח של גומלי חסדים שאין חסין לא בצל כנפי הארץ ולא בצל כנפי שחר ולא בצל כנפי שמש וכו' אלא בצלו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, הה"ד מה יקר חסדך וכו' ובצל כנפיך יחסין (תהלים לו ח) ע"כ.

לפי זה מבאר החיד"א, דלכן בצאת ישראל ממצרים כרתו ברית לעשות חסד זה עם זה בכדי שלא יהיה הנהגתם ע"י שום שר רק על ידי הש"י ב"ה בעצמו, וכן זכו וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן וכו' (בשלח יג, כא), והנה דבר בעתו מה טוב, מצות הסוכה הלא הוא זכר לענני הכבוד, וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן אשר זכו ישראל על ידי הצדקה וחסד שקיימו וקיבלו עליהם, **על כן מהראוי בחג הזה ביותר להתנהג בצדקה וחסד, ואז בצל כנפיו ית"ש נחסה ונתלונן בלי שום שר אמצעי רק הוא ית"ש באברתו יסך עלינו**, ע"כ תוכן דברי החיד"א.

צריכים להתבונן הלא מצות סוכה הוא ג"כ פרסומי ניסא להגם של ענני הכבוד שחפפו עליהם? ושמועתי מחכם אחד שליט"א ליישב בדרך אפשר, שיש הבדל ביניהם, דהלולב נוטלים לפרסם נס שנעשה בעצמינו, שאנו יצאנו זכאי בדיון, לעומת זה מצות סוכה הוא לפרסם נס שנעשה לאבותינו בעת צאתם ממצרים, ופרסום נס שנעשה עמנו קדים לפרסום נס שנעשה לאבותינו.

ו. מענין החסד שעשו ישראל לפני צאתם ממצרים יש להסמך מה שמביא **הרה"ק מקאמרנא זי"ע** (ב'היכל הברכה' פרשת בא) בשם **הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע** (יא, ב) 'וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף' וכו', דלכא"ו בגמרא (ע"י ב"ק לח.) איתא 'רעהו ולא עכו"ם', א"כ איך נקראו המצריים כאן בשם 'רעהו', אך ביאר שהציוי היה שישאלו זה מזה, ובזה יתעורר עליהם מידת החסד, ואז 'ויתן ה' את חן העם' - ששואלין זה מזה - 'בעיני מצרים' - שהם גם כן השאלו להם כליהם, עכ"ה ק.

ז. ובוה מבאר הבני יששכר עוד, דמצאנו טוב טעם ודעת למה נקרא חג הסוכות דייקא 'זמן שמוחתנו', דהנה כשנעשה אותו מעשה במדבר (-הבני"ש מונע עצמו מלכתוב עון הע-ג-ל) אמר הקב"ה למשה (כי תשא לג ב) 'ושלחתי לפניך מלאך וכו' כי לא אעלה בקרבך' וכו' ונאמר שם (פסוק ד) וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו - שהוא היפך השמחה, והן היום חג הסוכות הלא הוא זכר לענני כבוד, אשר 'וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן' אשר זכו ישראל על ידי הצדקה וחסד שאנו חוסים בצל כנפיו דייקא ולא בצל השרים, א"כ הרי נעשה ההיפך של 'ויתאבלו' - ועליה כתיב (שה"ש ד א) 'מושכני אחרריך' (-דייקא) נרוצה', ואז 'נגילה ונשמחה בך' (-דייקא ולא באמצעות השרים).

ולפי זה מיישב, דהנה אמרו רז"ל בספרי, דלאומות העולם לא מהני תשובה רק לישראל, וחכמינו כת הקודמים הטעימו לנו טעם להיות דקיי"ל (כתובות יז.) מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, על כן עפ"י הדין לא מהני תשובה, אבל זה הוא דוקא לאומות העולם דהשי"ת נקרא עליהם מלך דכתיב (תהלים מז, ט), מלך אלקים על גוים, וכתיב (ירמיה י, ז) מי לא ייראך מלך הגוים, משא"כ בישראל כתיב (ראה יד, א) בנים אתם לה' אלקיכם וכו' והשי"ת לנו אב, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול (קדושין לב.) על כן מהני לישראל תשובה.

והנה להיות לסימן ואות חיים אשר אנחנו נקראים בנים, הנה קיי"ל (סנהדרין כב.) לגבי מלך אין רוכבין על סוסו ואין משתמשין בשרביטו, **הנה כביכול אלו הד' מינים נקראים שרביטו - כיון שאין שר שולט עליהם** כנ"ל, והאיך אנחנו רשאים להשתמש בשרביטו, **על כרחך צריך לומר משום שאנחנו בנים והשי"ת לנו אב** וכיון שהוא כן סימנא מלתא שנתקבלה תשובתנו כי אב שמחל על כבודו כבודו מחול, וזהו 'ולקחתם לכם ביום הראשון', והבין.

אלי בחלום בליל יו"ט הראשון של חג הסוכות בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי, שמו הרב ר' יצחק, וראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א והיה מרחיק הה"א אחרונה מן הג' אותיות הראשונות, ואמרתי לו מה זה עשית, והשיב כך נוהגים במקומינו, ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם, ואשתומם על המראה ואין מבין. - למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה מונע רק הלולב ומיניו בלא אתרוג, והבנתי פתרון חלומי - וחזר בו. ורז"ל רמזו סוד זה בויקרא רבה (אמור ל, ט) 'פרי עץ הדר זה הקב"ה שנאמר (תהלים צו, ו) הוד והדר לפניו, כפות תמרים זה הקב"ה שנאמר (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפרח, וענף עץ עבות זה הקב"ה שנאמר (זכרי' א, ח) והוא עומד בין ההדסים, וערבי נחל זה הקב"ה שנאמר (תהלים סח, ה) סולו לרוכב בערבות - תראה שכל המינים האלו רומזים בשם יתברך' עכ"ל.

ויש להוסיף ממה שכותב הגה"צ המקובל רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל בהקדמה לספר **"צבי לצדיק"** שהרה"ק רבי צבי הירש מוידיתשוב זי"ע דיבר פעם עם הגאון בעל חוות דעת זצ"ל, ובתו"ד אמר לו החו"ד שמצא באיזה ספר קדמון ששרשי אילן האתרוג מונחין וגדלין בארץ בצורת אותיות של שם הוי"ה ב"ה. וזה היה לחידוש גדול לפני רבינו מוהרצ"ה, ע"כ.

ד. ובוה אפשר לפרש בע"ה הנוסח הנאמר ביוצר ליום א' דסוכות (בסוף הפיוט 'אקחה פרי עץ הדר') 'ובארבעת אלה תאב, להללו בו כאב' - ולפי דברי הבני יששכר יובן שפיר הלשון 'להללו בו כאב', כי בד' מינים אלו מראים שהשי"ת לנו כאב ומותרים אנו להשתמש בשרביטו.

ה. הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל בהג' חכמות שלמה (ריש סי' תרכ"ה) מכריע ע"פ דברי מדרש האלו אסתפקתא להלכה, דהנה יש להסתפק בדיון אם היה לפניו שתי עיירות, באחת יש סוכה ובאחת לולב לאיזה עיר ילך? או אם היה במאסר ונתנו לו רשות לצאת לקיים מצוה אחת אם יקיים סוכה או לולב? והנה לכאורה היה נראה דסוכה קודם דהוי קודם בזמן, דזה חל בלילה וזה רק ביום, וכותב: אך בחידושי לתורה (בדרוש לסוכות שנת תקצ"ז) העליתי דלולב קודם מוכח דהוי פרסומי ניסא כמו שכתוב במדרש שבו נודע דישאלו זכו בדיון והוכחתי כן מן התורה דהקדים לולב לשייבת סוכה להראות כן עכ"ד. לכאורה

שאפשר לומר טעם בדרך רמז, כי שיעור הכשר סוכה עולה במכוון כמספר צדקה, דשיעור הכשר סוכה שנים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, ושיעור הרוחב הוא ז' על ז' וגובהו עשרה טפחים, נמצא דכל כותל ארכו שבעה טפחים וגובהו עשר, הרי בכל כותל 'שבעים טפחים' ושני כתלים ביחד הרי ק"מ טפחים, ושלישית אפילו טפח, הרי טפח רחבו ועשר טפחים ארכו, יוצא לעוד עשרה, ועולים ביחד כל הטפחים של הדפנות ק"נ טפחים, ושיעור הסכך שהוא ז' על ז' טפחים עולה למספר מ"ט טפחים ויחד עם הק"נ של הדפנות עולה הכל קצ"ט טפחים - עולה בדיוק למספר תיבת צדק"ה שעולה קצ"ט, רבי מאיר הפליא את הדבר ואמר בהתפעלות: **'באבאווער רב זהו חלקכם בתורה.'**^א

הושענא רבה - שמיני עצרת

השמחה של מצוה בהושע"ר ושמח"ת פותח שער חדש לצאת זכאי בדין

בספה"ק **"קרן לדוד"** (הושע"ר אות מ"ט) מבאר מענין השמחה והחתומה ביום הושע"ר, כי רצה הקב"ה בטובתן של ישראל ולגזור עליהם גזירות טובות וחסדים טובים וכל מיני ברכות והשפעות טובות, וידוע כי להשערים של מעלה יש לכל אחד מפתח שלו, יש שנפתחים בתפילה ויש ע"י דמעות ויש ע"י תשובה וכו' ויש שערים שנפתחים רק ע"י שמחה של מצוה.^ב

והנה בימים הקדושים אשר ישראל נתונים בדין הלא אינם ימי שמחה, וא"א לשמוח כ"כ, כי עבודתנו ביראה ופחד מהדר גאוונו, וא"א להגיע לאלו השערים שהמפתח שלהם הוא שמחה של מצוה. אבל חג הסוכות שהוא זמן שמחתנו אז פותחים כל השערים האלו, ומטעם זה ממתין השי"ת ברוב רחמיו לגמר החתומה עד הושע"ר, שגם שערים אלו הנפתחים רק ע"י 'שמחה של מצוה' ג"כ נזכה לפתוחן, ועי"ז נזכה לכל ההשפעות.

•

יא. ברמז נפלא זה כבר קדמו בספה"ק **"דרשות חתם סופר"** (סוכות תקס"ב), עיי"ש שמבאר הענין לדרכו. אמנם יש לציין, שדרשות חת"ס נדפס בשנת תרפ"ט, ורבי מאיר אריק זצ"ל נסתלק כבר בשנת תרפ"ו, כך שבעת נפגש עם הרה"ק מבאבוב עדיין לא היה ספר ה'דרשות' מפורסם בעולם.

יב. **"החרדים"** (תנאי המצוות, תנאי הרביעי) מביא ששמע שגילה האר"י הק' לאיש סודו שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי חכמה ורוח הקודש היה בשכר שהיה שמוח בעשיית כל מצוה בשמחה גדולה לאין תכלית.

בזה מבאר הבני יששכר, ולפי"ז הוא הנרצה גם כן **לטעם ד' מינים שצוה השי"ת ליקח בימים ההם בזמן הזה, שעל אותן הד' מינים הלא אין שולט עליהם שום שר כנ"ל, והוא הוראה נפלאה לישראל שאינם נתונים תחת השרים רק תחת השי"ת כרמוז בסוכה וענני כבוד."**

*

בענין שמביא מהאר"י שיש ליתן צדקה בערב סוכות, ידוע על הרה"ק **מצאנז זי"ע** שהרבה בזה מאוד בערב סוכות, וסיפר הרה"ק **רבי שלמה מבאבוב זצ"ל** (נכד חביב להרה"ק מצאנז) שפעם אחת בערב סוכות פנה זקינו הק' הרה"ק מצאנז זצ"ל לבניו וגם הוא הרה"ק מבאבוב זצ"ל היה נוכח שם ואמר להם 'נתנו נא לי את כל כספכם יען בערב סוכות חייבין ליתן הרבה צדקה וזהו נוי סוכה המפואר ומהדר ומייפה את הסוכה כי בערב הבעל"ט יבא להסוכה אושפיזא ואורח הגון הוא אברהם אבינו ע"ה שמדתו הוא מדת החסד ולפיכך צריכים לחלק הרבה צדקה ורק אז יכולין לקבל אברהם אבינו בהסוכה"י, באותו ערב סוכות אמרו עליו על הרה"ק **מצאנז שחילק ח"י מאות זהובים לצדקה.**

לאחר חצות לא נותר בידו מאומה ונזדמן הדבר שהלכו דרך רחוב ביתו סוחרי אתרוגים, קרא אותם הד"ח לבית ואמר להם בטח נמצא עכשיו בידכם מעות מן האתרוגים לוו נא לי את הכסף ואשלם לכם לעת מצוא כי זקוק אני כעת לעוד נוי סוכה, מסרו לו את הכסף ותיכף ומיד **פיזר נתן הכל לאביונים.** ועובדא הוה בעת ביקר הרה"ק **הקדושת ציון מבאבוב זצ"ל הי"ד** את **הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל** אב"ד טארנא' ששהה בחליו על אויר צח בעיר טשענסקאוויץ הסמוכה לבאבוב, שאלו הגר"מ אם שמע מאבותיו טעם לדבר מדוע הירבה זקנו הרה"ק בעל הדברי חיים לחלק הרבה צדקה דייקא בערב סוכות? והשיב הרה"ק מבאבוב, הלא מקורו מהאריז"ל, והוסיף

ולכן נקרא היו"ט בשם 'זמן שמחתנו' - שאנו חוסים בצילא דקוב"ה בלי שום אמצעי.

ח. בזה מובן היטב דברי החינוך (מצוה שכד) בטעם מצות ד' מינים, ד'הארבעה מינים מביאים את רואיהם לידי שמחה, דלפי מה שנתבאר לעיל שהם אינם תחת השרים הרי א"ש מדוע אלו המינים מביאים לידי שמחה ככל דבר שהוא ע"י השי"ת בלי אמצעי.

ט. יש לציין שהבני יששכר בתוך מאמר הנ"ל כותב ג"כ כדברים האלה: על כן **בא אברהם אבינו לישראל בחג הסוכות שהוא היה הגומל חסד הראשון, ונרמז בתורה כל האזרח בישראל ישבו בסוכות וכו' ואזרח הוא אברהם** (ב"ב טו.) כנ"ל.

י. היא"צ של רבי מאיר אריק הוא ביום א' דסוכות. הקדושת ציון העריכו מאוד, והתבטא פעם, כשאני רוצה לצייר עצמי איך נראו תלמידי בעש"ט אני מעמיד נגד עיני את הרה"ק משינאווא שעוד זכיתי לראותו, וכשאני רוצה לצייר לעצמי איך היה נראה גדולים בדורות עברו כהגרעק"א והחת"ס אני מסתכל על רבי מאיר אריק! זי"ע.

ועל השמחה של מצוה גם ביום שמיני עצרת שע"ז נזכה בדין, היה רגיל האדמו"ר מסקולען זצ"ל לספר לפני ההקפות, את אשר אירע בהיכלו של הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע שבעת הגיע אחד החסידים לקבל פני קדשו, ונתן לו שלום והחזיר לו החוזה לשלום ואמר לו שתיכף ישוב לביתו, החסיד נצטער אבל היה לו לקיים דברי רבו וחזר על עקבותיו. באמצע הדרך עמד לפוש באכסניה, שם נפגש עם חסידים העושים דרכם להרבי מלובלין זי"ע, וראו עליו שפניו נפולות, וכששאלוהו על כך, סיפר להם דברים כהווייתן, אמרו הם שבכל מצב אסור להיות בעצבות והוציאו יי"ש ונתיישבו לשתיית לחיים ודיברו דברי תורה ויצאו במחול בשמחה, ואח"כ איחלו לו לחיים וכו', ויעצו לו היות שהם בדרכם ללובלין, לכן ישתדלו הם בעבורו, ונכון שיחזור עמם ללובלין, ואכן כן עשה. ויהי בעת נכנסו להחוזה זי"ע סיפרו את כל מה ששמעו מהחסיד ההוא, השיב להם החוזה: בעת שהוא הגיע ראיתי שנגזרה עליו גזירה ליפטר מן העולם, ולטובתו חשבתי למה לו למות בניכר, יותר טוב שישוב לביתו ושם יסתלק, אבל כעת אחרי שאתם הסבתם למסיבת מרעים בשמחה ובירכו לו וכו' בזה הפכו את גזר דינו לטובה, כי בשמחה תצאו - ע"י שמחה נמתק הגזירה לטובה.

ובזה ביאר האדמו"ר מסקולען: אחרי ימים הנוראים שנחתם הגזר דין על כל אחד, ולפעמים ח"ו נגזרה גזירה קשה שא"א לבטלה, אבל ע"י ריקודי ההקפות בשמחת תורה בשמחה של מצוה אפשר ע"י השמחה לפעול ישועה ולהפוך את גזר הדין לטובה, ולכן קבע השי"ת את גמר החתימה בשמיני עצרת.

גודל קדושת יום שמיני עצרת

בספה"ק "חתם סופר" (דרשות תקפ"א), מבאר על שגב יום שמיני עצרת וכותב לרמזו בכתוב (ראה טז, טו) "והיית אך שמח" לבאר עוצם קדושת שמיני עצרת, ומביא מ"כתבי האר"י על פסוק (תולדות כה, כו) "וידו אוחזת בעקב עשו", דאי' בזוה"ק דהס"מ רוכב על נחש, וס"ת של מילוי תיבת עקב"ב עין קוף בית הוא פת"ן (שהוא נחש), ולכן קרא הקב"ה את שמו 'עקב' להמשיך אותו י' משמו הקדוש לבטל אותו פתן הכרוך בעקב כנ"ל, ולכן 'וידו אוחזת בעקב עשו' - היינו ויד"ו היות של יעקב, זהו אוחזת בעקבו של עשיו.

ולכן ביוכ"פ נשלם סממני הקטורת לשם"ח מנים, שהם התגברות היו"ד על נח"ש, (נח"ש עם י' הוא שס"ח) לבטל הס"ם, ובאמת ביוכ"פ לא נתבטל לגמרי כדאי' בזוה"ק (אמור, ברעיא מהימנא ק:), שעשו הלך לדרכו שעירה (וישלח לג, טז), דהיינו שהס"ם נטרד בשעיר המשתלח, ויעקב נסע סוכתה - לקיים מצות סוכה, וע"י קיום מצות סוכה נתבטל כוחו לגמרי ואין לו

כח להשטין כלל ביום אחרון של חג שהוא ג"כ יום הדין. נמצא שגם אחרי יו"כ פ' עדיין עומד הס"ם נגד ישראל ונקרא שטן עד אחרי סוכות, אז נתבטל כוחו לגמרי ביום אחרון של חג שמכח חדוותא דמלכא בשמחת ישראל ממילא נמשך התגברות יו"ד על שט"ן לבטלו ועולה שס"ט, לכן כתיב והיית אך שמ"ח בגימ' שס"ט, לכן הוא קדוש יותר מיום הכיפורים ולא ע"י שום עסק מצוה רק 'אך שמח' - ע"י שמחה לכבוד שמו הגדול, עיי"ש.

ומרמז עוד בחת"ס (בתחילת דבריו) 'והיית אך שמח' לרבות ליל יו"ט אחרון, ולכאורה תמוה על החיוב של שמחה בשמי"ע שהוא בלילה ג"כ ולא כמו שאר היו"ט ששמחתו רק ביום, ומביא את דברי הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מא' חק"ד ח"ב פכ"ז) שלשון חג מורה על חוגה ועיגול הסובב על איזה מרכז, כמו שאר ימים טובים שכולם סובבים על נקודת שמיני עצרת אבל שמיני איהו גופיא הנקודה, קדושה העליונה מכל הקדושות אפ"י מקדושת יוהכ"פ, ולא שייך לקרותו חג - ובאמת עיקר קדושתו הוא היפוך של יוהכ"פ דיוכ"פ הוא ע"י עינוי נפש אבל קדושת שמיני הוא ע"י שמחה, וזה נקרא "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים", כי אהבת השם ע"י עינוי כמו יוהכ"פ למטה ממדריגת אהבת שמיני עצרת שהוא ע"י שמחה, ויום השמיני בעצמו הוא כמו יו"כ פ', לכן שווין בקרבן מוסף כמו יו"כ פ' ואפ"ה קדושתו יותר מיוהכ"פ ע"י שמחה חדוותא דמלכא עם ישראל, לכן שאר יו"ט שקדושתן עומד על איזה דבר מצוה: שחיטת קרבן פסח; שתי הלחם בעצרת; שופר בר"ה; עינוי נפש ביוכ"פ; ונטילת לולב בחג, ועיקר מצותן אינו אלא ביום ולכן גם שמחתן ביום, אבל קדושת שמיני עצרת שאיני אלא ע"י שמחת האדם שמתענג על ה' וחדותו יתברך ואינו עומד על מצוה מיוחדת ע"כ גם לילה אתרבי לשמחה, ע"כ"פ.

יג. ידוע שה"חתם סופר" היה כותב בעצמו את חידושי ודברי תורתו, אבל בשנות תק"פ תקפ"א לא כתב החידושים בעצמו לא עה"ת ולא הדרשות, משום סיבה בלתי ידועה, (אבל תשובות כן כתב בשנים אלו), ובתקופה זו כתב דבריו תלמידו רבי פישל סופר זצ"ל. והמזל הגרי"נ שטערן זצ"ל כותב בהערה (דרשות לשבת שובה תקנ"ה), שאמנם בדרך כלל הביא רק מה שהחתם סופר כתב בעצמו או מכת"י בניו, זולתי מה שרשם חד מבני היכלא קדישא האי חו"פ מו"ה ר' פישל סופר ז"ל חד מתלמידים האדוקים של מרן ז"ל שכתב לעצמו משנת תק"פ תקפ"א, ויש לנו אותות נאמנים שפנקסי רבי פישל היו למראה עיני רבו זצ"ל, ע"כ. ונכון לציין, שעל מאמר זה בשמי"ע יש עוד ראי' מוכחת שהיה למראה עיני החת"ס, שהגרי"נ כותב בהערות כאן בסוף המאמר, דאכן עבר החת"ס על כל הפנקסים, אבל בסוף מאמר זה אף הוסיף בכת"י ק' תיבה אחת, ע"כ. אם כי אינני יודעים מה הוסיף, אבל לכה"פ זאת נדע בוודאי, שעבר החת"ס על הדברים והלשונות, והסכים עמו.

לע"נ האה"ח מרת לאה בת הרה"ח ר' יעקב נפתלי ע"ה

געלדציילער

גלב"ע י"ד תשרי - ערב סוכות תשס"ז

ת.נ.צ.ב.ה.